

השותפים שלנו באירופה: לא לימין הקיצוני, כן לדמוקרטיה

ד"ר נמרוד גורן*

המאמר [פורסם באתר וואיינט](#) ב-4 בפברואר 2018

ממשלת ישראל והכנסת מגבשות בימים אלו דרכי התנהלות ביחס למפלגת הימין הקיצוני באוסטריה ולמהלכים דוגמת החוק הפולני ביחס לשואה. בשעה שהן עושות כן, עליהן לתת גם את הדעת לפער ההולך וגובר בשנים האחרונות בין המדיניות הישראלית הרשמית כלפי מפלגות ימין קיצוני באירופה לבין ההתנהלות של גורמים בימין הישראלי ביחס אליהן.

[מחקר שנכתב לאחרונה](#) במכון מיתוים על ידי ח"כ לשעבר ניצן הורוביץ, העלה שמשרד החוץ, נשיא המדינה (הקודם והנוכחי), ויושב ראש הכנסת הקודם סירבו להיפגש עם חברי מפלגות ימין קיצוני וקראו לגורמים ישראלים להימנע מכך. ואולם, מעיד המחקר, היו שפעלו בצורה הפוכה, ובראשם חברי ליכוד – ובהם גם ח"כים מכהנים – ודמויות מפתח במועצה האזורית שומרון. הם נפגשו עם גורמי ימין קיצוני מאוסטריה וממדינות אירופיות נוספות. לא כדי למחות על השורשים האנטישמיים של מפלגות אלו, אלא כדי לפתח שותפויות ולהביע תמיכה והערכה למה שהם רואים כידידותן לישראל.

גורמי הימין הקיצוני באירופה, מתהדרים בקשרים אלו מול הציבור במדינותיהם. עבורם זוהי תעודת הכשר מישראל אל מול טענות שמופנות אליהם בדבר אנטישמיות. לגורמי הימין בישראל, לעומת זאת, הקשר הזה מעניק תמיכה אירופית נדירה בנושאי ההתנחלויות ולעתים גם תמיכת בהעברת שגרירויות לירושלים. גם העוינות לערבים ומוסלמים עומדת לעתים בבסיס הקשר בין הצדדים.

את הפער הזה צריך לצמצם. מפלגות ימין קיצוני צוברות כוח במדינות שונות באירופה. באוסטריה מפלגה שכזו הפכה לאחרונה לשותפה קואליציונית ולמי שמחזיקה בתיקים בכירים. ייתכן שבבחירות הבאות לפרלמנט האירופי ב-2019 נציגי המפלגות הללו יהפכו למשמעותיים גם במוסדות האיחוד האירופי. לאור זאת, משרד החוץ צריך לגבש קריטריונים והנחיות להתנהלות של גורמים ישראלים מול מפלגות הימין הקיצוני באירופה. הוא כבר גיבש המלצה – שהתקבלה על ידי ראש הממשלה – להימנע מקשר עם השרים מטעם מפלגת החירות שמכהנים בממשלת אוסטריה.

מטרתו של מהלך שכזה תהיה למנוע מתן לגיטימציה מצד אותם ח"כים מהימין, שמפתחים בשנים האחרונות קשרים עם מפלגות שכאלו בניגוד לעמדת משרד החוץ, לאידיאולוגיה של הימין הקיצוני. הוא יסייע גם למנוע מתן הכשר ישראלי לגורמים אנטישמיים באירופה, גם אם אלה מתמקדים כיום בעיקר בשנאת מוסלמים ולא יהודים. חשוב לרתום למהלך, אותו צריך להוביל משרד החוץ, גורמים ציבוריים ופוליטיים, ובהם ועדת החוץ והביטחון, יו"ר הכנסת, הסוכנות היהודית, מרכז השלטון המקומי, וח"כים שעומדים בראש אגודות ידידות פרלמנטריות עם מדינות רלבנטיות (דוגמת אגודת הידידות ישראל-אוסטריה, בראשות ח"כ עמיר פרץ, שהתכנסה לדון בנושא בסוף ינואר). חשוב גם שההמלצות תפורסמנה בציבור, על מנת שניתן יהיה להעריך לאורן את ההתנהלות של אלו שיחליטו לפעול בניגוד להן, ולקיים שיח ציבורי בנושא.

ואולם, תכליתה של דיפלומטיה – רשמית ופרלמנטרית כאחד – אינה להטיל חרמות אלא לקדם אינטרסים דרך הידברות. לפיכך, חשוב שישראל תגבש בעצמה רשימת דרישות ותנאים למפלגות הימין הקיצוני באירופה, כתנאי לשינוי מדיניות כלפיהן. רשימה שכזו תצטרך לקחת בחשבון גם את הצרכים של הקהילות היהודיות באירופה ויכולה להיות מגובשת תוך שיתוף פעולה עם גורמים אחרים באירופה שמתנגדים למפלגות הימין הקיצוני. היא אינה צריכה להתמקד במדינה כזו או אחרת, אלא לתת מענה לתופעה שהולכת ומתרחבת ברחבי היבשת, וניתן יהיה לכלול בה לקחים מתהליכי שינוי של מפלגות וגופים בעבר.

* ד"ר נמרוד גורן הוא ראש מכון מיתוים.

מפלגות ימין קיצוני אירופיות מתחזות לעתים לפרו-ישראליות כדי לפתח קשרים עם גורמי ימין בישראל ולקבל מהם תעודת יושר. כך קרה, למשל, בקשרים שקיים ראש מפלגת החירות האוסטרית עם חברי ליכוד. ראשי מפלגות אלו נושאים לעתים מסרים מרוככים ומדברים על תהליכי שינוי, אך אינם מגבים זאת במעשים. הצגת רשימת דרישות ותנאים ברורה – שתכלול, למשל, הוצאה משורות המפלגות את אלו הנגועים באנטישמיות, שינוי מצעים ומסמכים רעיוניים, והוכחת מחויבות לחקיקה ומדיניות שמתנגדות לאנטישמיות – תייצר מדדים ממשיים לבחינת התנהלות מפלגות אלו, ותימנע מצגי שווא של שינוי מצדן.

עליית הימין הקיצוני וגורמים פופוליסטיים מתרחשת במקביל, אם כי בעוצמות שונות, במספר מדינות באיחוד האירופי – בייחוד במרכז היבשת ובמזרחה. באיחוד האירופי יש כיום מדינות בהן שולטות ממשלות שמתרחקות מערכים ליברליים ומנורמות דמוקרטיה. ממשלת ישראל מתפתה לעתים לראות בממשלות של מדינות אלו – דוגמת פולין והונגריה – בעלות ברית וידידות. הדבר נובע גם מהיכולת שלהן לטרפד מהלכים כלל-אירופיים בנושא הישראלי-פלסטיני, והמוכנות שלהן לנקוט מפעם לפעם עמדות קרובות לאלו של ישראל בפורומים רב-לאומיים. ואולם, זוהי טעות.

מדיניות-החוץ הישראלית צריכה אומנם להתרחק מגורמי הימין הקיצוני באירופה, אך אין בכך די. עליה גם להדגיש את חשיבות הדמוקרטיה ולהפגין מחויבות והעדפה לכינון בריתות עם מדינות בעלות משטר דמוקרטי איתן, גם אם יש עמן חילוקי דעות נוקבים על נושאים מדיניים וביטחוניים. זהו המקום אליו צריכה ישראל להשתייך במשפחת העמים, ואין להקריב אותו לטובת אינטרסים מזדמנים.